

OBRTNI VESTNIK

Strokovni list za povzdigo in napredek obrtništva drav. banovine

»OBRTNI VESTNIK« izhaja vsakega 1. in 15. v mesecu in stane: celoletno Din 40.— polletno Din 20.— posamezna številka . . . Din 2.—	GLASILO OKROŽNIH ODBOROV, OBRTNIH ZDRUŽENJ IN OBRTNIH DRUŠTEV DRAVSKE BANOVINE UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO: LJUBLJANA, CANKARJEVO NABREŽJE 9.	Nefrankirani dopisi se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. Ponatiski do- voljeni le z navedbo vira. Številka pri poštni hranilnici, podru- žnici v Ljubljani 10.860.
--	---	---

XVIII. LETNIK.

V LJUBLJANI, DNE 16. DECEMBRA 1935.

ŠTEV. 15.-16.

*Uredništvo in uprava***„OBRTNEGA VESTNIKA“***želita vsem cenjenim naročnikom, čitateljem in čitateljicam vesele božične praznike!*

Po uspehu k napredku!

II. obrtniški teden je za nami. Dovršeno je bilo ž njim mnogo dela, smelega in samozavestnega poleta. Znova je vzklopila volja do dela, trud in napor sta prednjačila v sleherni naši stanovski edinici. Dokazali smo, da tudi mi obrtniki zahtevamo nekaj drobtinic iz miz onih stotisočev, ki jih mi hranimo in preživljamo. Bil je to naš poslednji resen opomin, da se tudi nam obrtnikom da majhen prostorček pod solncem.

Naš klic je bil tokrat tako silen, da se je slišal njegov odmev v slehernem kraju naše rodne grude. »Spoštuj in ceni domače rokodelsko delo«, to geslo je v poljudnih predavanjih prenašal naš radio ves teden še daleč preko naših meja. Značilni lepaki so po javnih prostorih in v skromnih delavnica govorniki, da je »Temelj narodnega blagostanja krepak rokodelski stan!« Bogato opremljene razstave obrtniških izdelkov so nazorno dokazovale dovršeno domačo sposobnost. Kvalitativno je bila na višku izvedba I. Modne revije Obrtniškega društva v Ljubljani, na kateri so naše obrtnice in obrtniki oblačilne stroke dokazali vrline svoje sposobnosti v zavirljivo popolni sliki.

Našim domačim obrtnikom je efektna loterija, pripravljena po Zvezi hrvatskih obrtnikov prispevala mnogo dela. Tovariši iz Zagreba so odstopili vso nabavo dobitkov našim producentom. Za nad 30.000 Din je šlo novega dela skozi naše rokodelske delavnice.

Svojevrstno kolektivno propagando pa je zaključil v svoji 60.000 izvodni nakladi Obrtniški propagandni adrešar. To naše delo je ravno s to publikacijo dokazalo, da je kos največjim industrijskim in trgovskim podjetjem, ki hočejo s svojo bombastično reklamo pogaziti skromnega domačega rokodelca. Preko 700 obrti je oglasilo v tem seznamu in vse te bodo trajno opozarjale naše kupujoče občinstvo na vse prednosti, ki jih lahko nudijo. Žal, pogrešamo mnogo uglednih in delavnih rok, ki so tokrat izostali, a to ne po krivdi prirediteljev, temveč po nerazumevanju te širokotežne akcije in omalovaževanja po posameznih prav redkih združenjih. Bila so pravočasno opozorjena in povabljenja k sodelovanju prav vsa združenja. Vendar se nade-

jamo, da bo ta pogreška dober nauk za bodoče naše delo. Stroški za tako kolektivno reklamo niso malenkostni in gredo v desetisoče, posameznik bi jih gotovo ne zmogel. Brez posebnih žrtev je bilo to izvedljivo ob medsebojni zadružni podpori.

In da se vcepi kal spoštovanja do doma-

Prof. Saša Šantel:

Nekaj misli ob prireditvi modne revije

Kadar govorimo o kulturnih vprašanjih, mislimo navadno le na manifestacije znanosti in umetnosti, a preradi pozabljamo, da sta ti dve panogi umstvenega udejstvovanja organično zvezani z življenjem in nehanjem vsega naroda. Tako ozka je ta vez, da n. pr. sploh ne moremo potegniti točne meje med obrtjo in likovno umetnostjo. Kolikokrat naletimo na izdelke, o katerih ne vemo, ali naj jih uvrstimo med obrtna ali umetniška dela. Naglašanje rokodelske strani v umetnosti smatrajo posebno teoretično, ki so vajeni gledati na dela likovnih umetnikov zgolj iz literarne strani (čeprav tega nikdar ne priznajo), kot hibo, in prišli smo že tako daleč, da čitamo negativne sodbe o umetnikih prav radi brezhlebnega obvladanja rokodelske plati njihovega dela. Z druge strani seveda pa ni dovoljeno obrtniku, da posega v kraljestvo umetnosti in to iz enostavnega vzroka, ker smo vajeni na šolske in birokratske delitve in razvrstitve. Učili smo se: telesa so trda, tekoča in plinasta. A kam spada, recimo, asfalt, ki se počasi cedi iz soda v poletni vročini? Vzemi košček v roko, pa imaš trdo telo, pogledaj ga iz daljave, pa boš videl, da se je kakor gosta tekočina privedil iz posode. Na take misli sem zopet prišel, ko sem zadnjič gledal modno revijo v Trgovskem domu. Toaleta v brezhlebnih formah in barynih sestavah s prelepimi or-

Uprava »Obrtnega Vestnika« vljudno prosi vse cenjene naročnike, da poravnajo še pred koncem leta zaostalo naročnino. Ne pozabite na svoje stanovsko glasilo, ki že drugo desetletje zastopa Vaše interese.

čega dela ter veselje do rokodelstva, so stori-
 le naše šole več kot se je pričakovalo. Po-
 vsod po vseh šolah in razredih je bila po-
 svečena po ena ura obrtniku.

Ko so sedaj naše vrste razgibane, ko smo poživali in dokumentirali svojo voljo do dela, ne smemo odstopiti od naše dobro začrtane poti. Tak obrtniški teden naj bo med nami vse leto; le to nas bo krepilo, le tako delo nam bo koristilo in nas vedlo k razmahu in napredku. Ven iz stare konservativnosti, mi nismo ljudje pozabljenja, naše delo dokazuje, da rastemo v pospešenem razvoju.

Mi nismo sami, za nami stoji ves naš narod, na čelu z našim najvišjim gospodarjem Nj. Vel. kraljem Petrom II. pa vsi naši zastopniki, v čigar roke homo z zaupanjem izročili svojo usodo. Naj živi naš vladar kralj Peter II., naj živi naš ban in naš pokrovitelj.

namentalnimi okraski. Ali ne bi smeli šteti take izdelke v kraljestvo dekorativne umetnosti? Ali niso iznajditelji teh oblik umetnostni tvorci, ki so opravili isto delo s tkaninami, kakor recimo plakatni umetnik z barvami.

Danes je pesimizem moda. Razumljivo; saj socialne prilike res niso take, kakor bi si jih želeli. Toda s pesimizmom jih ne bomo ozdravili. In pesimizem tudi ni upravičen, če gledamo na naše življenje z očmi objektivnega primerjalca. Ni še daleč čas, ko je naša slovenska obrt bila še čisto v povojih. Kar se je ustvarjalo pri nas lepega — so delali tuje. In danes? Spomnimo se na stanje naše predvojne mizarske obrti in primerjajmo s tem izdelke naših pohištvenih mizarjev, ki jih vidimo na velesejskih razstavah, v Št. Vidu, v Mariboru in Celju. Ponos in veselje nam mora buditi taka primerjava. Podoben vzpon naše obrti vidimo v gradbeni, kovinski, tekstilni in drugih strokah. Zelo viden primer nam nudi visoko razvito aranžerstvo, ki nam je bilo pred vojno tako rekoč neznan. In vsi ti nešteti naši ljudje, ki so bili sposobni v svobodni državi pokazati tako razveseljivo napredovanje, katero se še vedno v strmi črti vspejnja kvišku, ali mislite, da bi bili spravili našo obrt do tako visoke stopnje, če bi se udajali bolealnemu pesimizmu? Gotovo nikdar! Torej proč s črnogledstvom!

Modna revija nam je zopet pokazala, da smemo z zaupanjem in samozavestjo gledati v bodočnost. Toliko napredka more roditi le zdrav optimizem onih, ki so jo ustvarili. Pokazali so nam zopet pot, ki jo mora ubrati vsakdo, ki nam hoče dobro.

Kakšen je prav za prav namen modne revije? Ali naj služi vtešenju radovednosti, ali naj nadomestuje gledališče in varijeteje, ali naj bo družabna prireditev za snobe, ki so drugega že sili, ali naj privabi občudovalce čednih manekink? Mislim, da bi se za take namene ne izplačali stroški. Pač pa hoče taka prireditev pomagati obrtniku, da poveča krog svojih naročnikov. Obrtnik mora stremeti za tem, da ga priporoča kvaliteta njegovega dela. Ni dovolj, da dela samo za svoj najbližji okoliš, če je dober, naj mu bo prosta pot po celi državi. Solidnost in lepota izdelkov in zmerne cene naj bi nosile ime naših obrtnikov daleč preko Sotle. To je najlepši program slovenske obrti. Hočemo s pozitivnim delom širiti sloves slovenskega uma in slovenske delavnosti. Kulturni eksport naj bi postal cilj sedanjih in bodočih generacij.

Njeno Veličanstvo kraljica Moda ima svojo rezidenco v Parizu, a svoje namestništvo v Berlinu in na Dunaju. Mi jugoslovenski podložniki pa pokorno izvajamo Njene ukaze. Ljubljana in Zagreb sledita bolj Dunaju in Berlinu, Beograd pa Parizu. Ostanki predvojne mentalitete... Ali se nismo še osamosvojili? Ali še nismo spoznali, da znamo biti tudi ustvarjatelji, ne samo posnemovalci?

Ni naroda v Evropi, ki bi znal pokazati večje bogastvo v izvornih oblekah, kakor naš s svojimi tako raznovrstnimi narodnimi nošami. Reklji mi bodete: drugo je narodna noša, a drugo moda. Pritrjujem: Prvo je kultura, drugo civilizacija. A kdor je znal ustvariti prvo, mora biti sposoben tudi za drugo. Od Njenega Veličanstva bi smeli sprejemati le okvirne zakone. Toda ustvarjati bi morali sami, ker to znamo. Kdor je gledal zadnjo revijo, mi bo to priznal. Z veseljem smo poslušali Jelačinov komentar: »izdelano po lastnih načrtih te in te tvrdke«. Tu je mesto, kjer bi morali načeti vprašanje modnega lista. Kdor pravi, da je modni list, ki bi se izdajal v Ljubljani za celo državo, utopijski, je pesimist! Zavežite mu usta!

Kje se neha obrt in kje se začneja industrija? Ne bom ponavljal primere z asfaltom. Vsak obrtnik si mora želeči, da povečuje svoj obrat in da namesti čim več vajencev in pomočnikov. Vendar ne bi želel, da bi se obrti izpremenile v industrije. Obrtnik mora vzgajati sodelavce, ki delajo z veseljem in incijativno ter si ne sme želeči, da postanejo njegovi delavci stroji. Industrija pomeni lahko smrt za obrt. Industrija nam je ustvarila proletarizirani delavski stan, ki ječi pod pezo sodobne krize. Obrt pa bi morala pomagati rešiti malega človeka iz klešč brezobzirne industrije. Predstavljam si obrtnika z vsemi njegovimi sodelavci kot družino, ki v harmonični skupnosti izdeluje svoje izdelke z ono vedrino, ki je potrebna za uspeh.

Če izvajanje obrti nima drugega cilja, kakor vzgajati veselje do dela, je zadostila svojemu namenu.

Navsezadnje opičje kopiranje modnih izdelkov po dunajskih in drugih velemestnih vzorcih ne bi bila težka stvar. Naši obrtniki bi na ta način morda najlažje zadovoljevali »profinjeni« okus onih modnih dam, ki prezirajo iz principa vsako domačo kreacijo. Ali v ta namen zares ne bi bilo treba vprizarjati domačih modnih revij. Če bi ta način slovenskega udejstvovanja razširili na ostala področja kulture, bi lahko še nadalje ostali slovensko govoreči Nemci, kar smo bili nekako v časih dvojezičnosti, ko so ljubljanski napisi spominjali na slo-

vensko-nemški ali nemško-slovenski slovar. Na vsak način bi to bilo mnogo komodnejše, kakor stremljenje po jugoslovanski kulturni osamosvojitvi, ki mora izkopavati svoje bogastvo šele iz globin domačih rudnikov, ter jo še čaka obdelovanje teh rud. Danes je število obdelovalcev hvala Bogu že zelo veliko in zadnja modna revija je nov dokaz, da smemo šteti tudi svoje obrtnike med nje. To jim smemo šteti v čast.

»Made in Yugoslavia« mora postati najboljši reklamni napis za naše obrtne izdelke. Zakaj vihaš nos, dragi čitatelj? Spomnil si se pač na gotove izdelke jugoslovanskega izvora, ki so še daleč od popolnosti in solidnosti. Razumem, a zakaj ne bi mi mejaši z vso energijo pokazali, kako znamo biti popolni in solidni. Če smo sposobni zato, nam priznanje ne bo izostalo. In takrat bo Ljubljana lahko vodila. Naša krojaška in modna obrt ima — o tem smo se prepričali — dovolj življenjske moči, da se lahko razbota v košato drevo. Skrbimo za to, da seznanimo z njo Zagreb, Beograd in Skoplje. To naj bo veliki cilj, ki naj se blišči pred nami kakor svetilnik pred mornarjem. Če se samo približamo temu cilju, bo že mnogo storjenega za procvit slovenske obrti.

Aranžma prve modne revije, ki so jo priredili združeni obrtniki, — in edino to je na mestu — je bil v rokah priznanih strokovnjakov. Arhitekt (g. Mesar) in režiser (g. Delak) sta dala reviji primeren okvir, ki je občinstvo takoj pri vходу predstavil v pravi milje, v kolikor je to mogoče v prostorih, ki so zgrajeni za zborovanja in koncerte. Pohvaliti je treba pred vsem oder s svojo perspektivo, posebno s stopniščem, po katerem so manekinke zmagoslavno prikoralale iz skritih dvoran ozadja... Prijetna harmonija barv, razsvetljava odra in zastori so povečali zunanji učinek nastopov. Vendar bi si v bodoče želel več menjav pri svetlobnih efektih. Reflektorji bi lahko metali svetlobo zdaj s te, zdaj z druge strani in tudi razsvetljava v raznih barvah bi še povečala efekt. Idealna bi bila pač amfiteatralna dvorana, kjer bi vsak gledalec tudi v zadnjih vrstah prišel na svoj račun. To se seveda v Trgovskem domu ne da doseči, a je pač pridržano bodočemu obrtnemu muzeju, ki bo moral imeti poleg vseh drugih zahtev naše dobe tudi primerno dvorano za razstave, predavanja in modne revije.

Komu je bila namenjena modna revija? Do drugačnega odgovora smo prišli, če smo se ozirali po občinstvu, ki je polnilo dvorano, ali če smo gledali na oblačila, ki so jih pokazale tvrdke. V prvem slučaju bi sklepali z vso pravico, da je revija uprizorjena za naš srednji sloj, v drugem pa, da hoče zainteresirati le haute volée za nove modne kreacije. V tem tiči neko nesoglasje. Če je lepa obleka namenjena samo petičnim slojem, nima smisla je kazati ljudem, ki jim sredstva ne dopuščajo, da bi si jo nabavili. Z druge strani bi pa bilo opravičeno pričakovati, da vidimo na taki reviji tudi oblačila, ki so namenjena »malemu človeku«.

Ne vidim razloga zakaj bi moral delati naš podeželski krojač obleke po nekih starih krojih, posebno ko je verjetno, da bi se modernejša obleka ne razlikovala v ceni od starinske. Kakor sem pristaž narodne noše, moram vendar priznati, da si je moderna meščanska noša osvojila pot skoraj po vsem podeželju. A med meščansko in »narodno« nošo je v navadi še nek nestvor, ki mu ne vem imena, a ki je tako značilen za slab okus podeželskih krojačev. Tu bi

bilo hvaležno polje za modne revije, ki bi naj ustvarjale tipe, preprostih a okusnih noš za periferijo in podeželje. Morda ne bi škodilo, da bi njih prireditelji mislili tudi na to.

Pa še malo prošnjo v imenu vseh, ki so z velikim zanimanjem sledili vsem nastopom brhkkih manekink in njihovih možkih tovarišev. Gledali so, občudovali, zatajili v sebi marsikatero tajno željo — a ko so prišli domov in so morali odgovorjati na vprašanje kaj so videli, so bili v veliki zadregi. Videli so v nepretrgani vrsti veliko število krasnih oblek, plaščev, čevljev, klobukov, rokavic itd. itd. — a v spominu je ostal samo skupni vtis izobilja, posameznosti so pa izginile. Le izjemoma je kdo še vedel, kdo je napravil to ali to nošo, vse drugo je bilo pozabljeno. Rekel bi, da je bila organizacija revije v tem oziru pomanjkljiva. Tiskan program s številskimi označenimi nošami, imena in adrese izdelovalca, ev. cene, in prostor za beležke v programu bi bile stvar gotovo v praktičnem oziru povzdignile. In sploh: preobilni menu utruja in jemlje zanimanje za posamezne jedi. Kak intermezzo, muzikalen ali govoren, bodisi poučnega ali zabavnega značaja bi zamogel uspešno povzdigniti prireditev take vrste.

Sezonske revije bi bile menda bolj upravičene kakor revije brez posebnega časovnega programa. Seve bi se morale vršiti pred nastopajočo sezono. Morale bi takorekoč biti uvod v predstoječi jesenski ali zimski oziroma letni čas. Zadnja revija je bila v tem oziru zakasnila in to bi znal biti vzrok, da se morda prizadetim obrtnikom ne bo izplačala, kakor bi želeli. Zato naj bi obrtniško društvo že pravočasno sklepalo o terminih za sledeče revije ter vabilo k njim prizadete trgovce in obrtnike s primernimi programnimi nasveti. Predčasna reklama z efektnimi plakati (plakat za preteklo revijo je bil prav posrečen), z radio napovedbami, s članki po časopisju bi morali pripraviti teren za uspešen potek take prireditve, ki bi se morala vršiti vsaj dvakrat na leto pred začetkom nove sezone.

Pričakovali ste morda imena najboljših zastopnikov modne stroke. Hvaliti bi moral na vse strani, imenovati vse naše salone, čuditi se Osrednjemu zavodu za žensko domačo obrt, izraziti veselje nad našimi naprednimi modnimi trgovinami — a verujte mi — zato se ne čutim poklicanega. Vem pa, da je mene, kakor gotovo veliko večino gledalcev navdajalo z veseljem in zadoščanjem, da je naša oblačilna obrt že na tako visoki stopnji. Gg. prireditelji smejo biti zadovoljni z doseženim uspehom in če jim čestitam, jim čestitam gotovo v imenu vseh mnogoštevilnih obiskovalcev prve oficijelne modne revije.

*

Pred dnevi je bila zaključena I. Modna revija v Ljubljani. Vzbudila je veliko zanimanja radi svoje dovršene izvedbe in visoko kvalificiranih izdelkov, ki so bili prikazani. Ves ta nepričakovani uspeh te prve naše kolektivne revije je tudi uspeh vsakega posameznega udeleženca na Modni reviji. Pravi uspeh, katerega si prireditelji najbolj želijo bi bil ta, da občinstvo, ki je gledalo dovršene modne kreacije, poseča v bodoče samo obrtniške delavnice.

Obrtniško društvo se ob tej priliki zahvaljuje vsem, ki so kakorkoli pripomogli, da je ta krasna manifestacija tako lepo uspela.

Obrtniško društvo v Ljubljani.

Rezultat žrebanja

efektne loterije obrtniških izdelkov Saveza hrvatskih obrtnikov

(Izvlaček iz posebne izdaje »Obrtničkega Vjesnika« št. 49a z dne 8. decembra 1935.)

Prva številka pomeni številko dobitka, druga pa številko srečke, ki je dobila dotični dobitnik.

(Za morebitne tiskovne napake uredništvo ne odgovarja.)

Serijski »J«.

4751 kompletna oprema za spalnico 99.725
 4752 kuhinjski stol 99.448
 4753 kuhinjski stol 98.174
 4754 kuhinjski stol 99.548
 4755 kuhinjski stol 96.164
 4756 kuhinjski stol 97.728
 4757 cvetlično stojalo 99.280
 4758 patentna deska za likanje 99.007
 4759 patentna deska za likanje 96.411
 4760 deska z valjem za testo 98.576
 4761 deska z valjem za testo 96.215
 4762 deska z valjem za testo 99.148
 4763 deska z valjem za testo 97.756
 4764 deska z valjem za testo 97.488
 4765 posoda za pranje 96.376
 4766 posoda za pranje 97.070
 4767 sanke za dve osebi 95.952
 4768 sanke za dve osebi 96.710
 4769 sanke za dve osebi 95.029
 4770 otroške sanke 96.915
 4771 otroške sanke 98.184
 4772 otroške sanke 98.833
 4773 par kompletnih smuč 98.141
 4774 par kompletnih smuč 95.215
 4775 par kompletnih smuč 98.425
 4776 par smuč 98.181
 4777 par smuč 98.237
 4778 sod za vino 170 litrov 99.233
 4779 otomana 96.166
 4780 trodelna žimnica 95.788
 4781 vrč za zalivanje 98.071
 4782 vrč za zalivanje 99.518
 4783 vrč za zalivanje 98.417
 4784 vrč za zalivanje 98.485
 4785 vrč za zalivanje 95.165
 4786 vrč za zalivanje 97.956
 4787 kuhinjska posoda 96.061
 4788 kuhinjska posoda 99.045
 4789 kuhinjska posoda 99.308
 4790 kuhinjska posoda 96.615
 4791 kuhinjska posoda 97.720
 4792 kuhinjska posoda 96.192
 4793 kuhinjska posoda 97.897
 4794 kuhinjska posoda 98.056
 4795 kuhinjska posoda 95.026
 4796 kuhinjska posoda 97.693
 4797 kuhinjska posoda 98.783
 4798 kuhinjska posoda 98.894
 4799 kuhinjska posoda 97.780
 4800 kuhinjska posoda 97.861
 4801 kuhinjska posoda 95.855
 4802 štedilnik 97.694
 4803 zaboj za premog 97.995
 4804 aktovka 97.523
 4805 aktovka 95.558
 4806 aktovka 95.038
 4807 aktovka 95.783
 4808 aktovka 98.896
 4809 aktovka 98.429
 4810 aktovka 98.209
 4811 aktovka 98.524
 4812 aktovka 96.109
 4813 aktovka 96.676
 4814 damska torbica 98.311
 4815 damska torbica 97.376
 4816 damska torbica 99.079
 4817 damska torbica 98.598
 4818 damska torbica 99.808
 4819 damska torbica 98.024
 4820 damska torbica 98.064
 4821 damska torbica 95.184
 4822 damska torbica 99.403
 4823 damska torbica 95.076
 4824 namizna tehtnica 96.462
 4825 kuhinjski nož 96.730
 4826 kuhinjski nož 99.251
 4827 kuhinjski nož 99.325
 4828 kuhinjski nož 98.906
 4829 kuhinjski nož 98.552
 4830 žepni nož 96.994
 4831 žepni nož 98.074
 4832 žepni nož 95.836
 4833 žepni nož 98.300
 4834 žepni nož 98.616
 4935 zlat prstan 95.293
 4836 zlat prstan 98.626
 4837 damski čevlji 96.221
 4838 damski čevlji 95.914
 4839 damski čevlji 95.621

4840 damski čevlji 95.163
 4841 damski čevlji 98.526
 4842 moški čevlji 96.092
 4843 moški čevlji 95.539
 4844 moški čevlji 97.887
 4845 moški čevlji 97.684
 4846 gojzerji 98.673
 4847 gojzerji 96.489
 4848 enkratno templanje čevljev 97.326
 4849 enkratno templanje čevljev 99.089
 4850 enkratno templanje čevljev 98.914
 4851 enkratno templanje čevljev 99.466
 4852 enkratno templanje čevljev 97.790
 4853 enkratno templanje čevljev 96.014
 4854 enkratno templanje čevljev 97.707
 4855 enkratno templanje čevljev 97.686
 4856 enkratno templanje čevljev 95.794
 4857 enkratno templanje čevljev 96.180
 4858 enkratno templanje čevljev 99.472
 4859 enkratno templanje čevljev 96.330
 4860 enkratno templanje čevljev 96.788
 4861 enkratno templanje čevljev 95.032
 4862 enkratno templanje čevljev 95.604
 4863 enkratno templanje čevljev 96.237
 4864 enkratno templanje čevljev 98.479
 4865 enkratno templanje čevljev 99.037
 4866 enkratno templanje čevljev 97.936
 4867 enkratno templanje čevljev 99.585
 4868 trajna ondulacija 95.665
 4869 trajna ondulacija 96.554
 4870 enomesečno britje in striženje 98.814
 4871 enomesečno britje in striženje 95.031
 4872 enomesečno britje in striženje 98.176
 4873 enomesečno britje in striženje 96.827
 4874 enomesečno britje in striženje 96.821
 4875 1 kg domačih klobas 97.002
 4876 1 kg domačih klobas 97.966
 4877 1 kg domačih klobas 99.095
 4878 1 kg domačih klobas 99.317
 4879 1 kg domačih klobas 96.672
 4880 nakaznica za 5 kg mesa 97.901
 4881 nakaznica za 5 kg mesa 96.045
 4882 nakaznica za 5 kg mesa 99.695
 4883 nakaznica za 5 kg mesa 97.186
 4884 nakaznica za 5 kg mesa 98.555
 4885 nakaznica za 5 kg mesa 96.064
 4886 nakaznica za 5 kg mesa 96.856
 4887 nakaznica za 5 kg mesa 97.789
 4888 nakaznica za 5 kg mesa 95.493
 4889 torta 96.019
 4890 torta 98.390
 4891 torta 96.846
 4892 torta 95.428
 4893 torta 98.480
 4894 zavitek slaščic 98.976
 4895 zavitek slaščic 95.183
 4896 zavitek slaščic 99.793
 4897 zavitek slaščic 98.045
 4898 zavitek slaščic 97.204
 4899 zavitek medicarskih slaščic 95.686
 4900 zavitek medicarskih slaščic 99.398
 4901 zavitek medicarskih slaščic 95.325
 4902 zavitek medicarskih slaščic 98.808
 4903 zavitek medicarskih slaščic 96.198
 4904 moška obleka 96.962
 4905 damska večerna obleka 95.437
 4906 otroška obleka 97.941
 4907 otroška obleka 97.805
 4908 delovna halja 99.909
 4909 delovna halja 99.358
 4910 delovna halja 97.067
 4911 delovna halja 96.448
 4912 delovna halja 96.407
 4913 nepremočljiva pelerina 96.702
 4914 damski plašč 95.839
 4915 kombineža 96.421
 4916 kombineža 96.726
 4917 kombineža 98.170
 4918 moška srajca 96.859
 4919 moška srajca 95.965
 4920 moška srajca 99.061
 4921 moška srajca 95.899
 4922 moška srajca 97.557
 4923 moška srajca 95.466
 4924 moška srajca 97.585
 4925 moška srajca 98.386
 4926 moška srajca 96.259
 4927 moška srajca 96.010
 4928 moške spodnje hlače 99.357
 4929 moške spodnje hlače 96.969
 4930 moške spodnje hlače 96.837
 4931 moške spodnje hlače 96.662
 4932 moške spodnje hlače 98.360
 4933 moške spodnje hlače 97.438
 4934 moške spodnje hlače 97.316
 4935 moške spodnje hlače 97.910
 4936 moške spodnje hlače 98.316
 4937 moške spodnje hlače 99.375

4938 čepica 99.993
 4939 čepica 99.740
 4940 čepica 99.392
 4941 čepica 96.364
 4942 čepica 95.987
 4943 moški klobuk 99.802
 4944 moški klobuk 95.522
 4945 damska domača obleka 95.479
 4946 damska domača obleka 97.946
 4947 šunka 97.187
 4948 šunka 95.445
 4949 šunka 96.510
 4950 šunka 95.900
 4951 mesna konzerva 95.939
 4952 mesna konzerva 95.169
 4953 mesna konzerva 99.836
 4954 mesna konzerva 99.538
 4955 mesna konzerva 96.775
 4956 mesna konzerva 95.308
 4957 mesna konzerva 98.762
 4958 mesna konzerva 98.937
 4959 mesna konzerva 95.017
 4960 mesna konzerva 96.640
 4961 mesna konzerva 95.990
 4962 mesna konzerva 95.273
 4963 mesna konzerva 95.257
 4964 mesna konzerva 96.806
 4965 mesna konzerva 98.983
 4966 mesna konzerva 99.955
 4967 mesna konzerva 97.785
 4968 mesna konzerva 99.803
 4969 mesna konzerva 98.575
 4970 mesna konzerva 98.952
 4971 mesna konzerva 99.488
 4972 mesna konzerva 96.282
 4973 mesna konzerva 96.896
 4974 mesna konzerva 95.739
 4975 mesna konzerva 97.230
 4976 mesna konzerva 99.673
 4977 mesna konzerva 99.849
 4978 mesna konzerva 96.861
 4979 mesna konzerva 95.660
 4980 mesna konzerva 97.381
 4981 mesna konzerva 99.198
 4982 mesna konzerva 95.856
 4983 mesna konzerva 99.213
 4984 mesna konzerva 99.268
 4985 mesna konzerva 95.262
 4986 kemično čiščenje obleke 99.463
 4987 kemično čiščenje obleke 97.854
 4988 kemično čiščenje obleke 97.195
 4989 kemično čiščenje obleke 99.942
 4990 kemično čiščenje obleke 96.978
 4991 kemično čiščenje obleke 98.835
 4992 kemično čiščenje obleke 96.147
 4993 kemično čiščenje obleke 99.293
 4994 kemično čiščenje obleke 96.966
 4995 kemično čiščenje obleke 99.586
 4996 moški dežnik 96.430
 4997 moški dežnik 98.554
 4998 damski dežnik 97.382
 4999 damski dežnik 97.418
 5000 damski dežnik 99.081

KJE SE DOBIJO DOBITKI?

Dobitke izdaja Glavni odbor za obrtniški teden v Ljubljani, Beethovnova ul. 10, pritličje, levo.

Istotam se bodo izdajale tudi nakaznice za one vrste dobitkov, za katere so take nakaznice potrebne (britje, ondulacija, templanje čevljev i. t. d.).

Lastniki izžrebanih srečk, ki so izven Ljubljane, naj pošljejo ali osebno prineso odgovarjajoče srečke, nakar se jim bo dobitek po poštnem povzetju odposlal, odnosno izročil.

Rok za prevzem dobitkov in nakaznic je določen do 10. februarja 1936. Po preteku tega roka bo Glavni odbor razpolagal z dobitki v smislu obstoječih predpisov o privatnih loterijah.

Obrtniški koledar 1936

Letošnji obrtniški koledar se odlikuje po svoji lepi obliki in pestri vsebini. Še nobeno leto ni ta koledar vseboval toliko praktičnih in za obrtnike važnih informacij kakor ravno letos. Posebno moramo pri tem naglasiti prepotrebna navodila glede pridobnine odnosno načina pritožbe proti previsoko odmerjeni pridobnini. S tem sestavkom dobiva letošnji obrtniški koledarček posebno vrednost in se zaradi tega upravično pričakuje, da si ga bo nabavil prav vsak obrtnik in davkoplavevalec.

Poleg teh navodil vsebuje koledar še vse polno praktičnih migljajev za vsako priliko, tako da bo vsakdo vedno našel v njem ono, kar mora ob raznih prilikah vedeti.

Zunanja oprema koledarčka je na višku in obrtniškiemu društvu moramo samo čestitati, da more za 12 Din nuditi našemu obrtništvu tako lepo novoletno darilo.

★

Iz vsebine Obrtniškega koledarja za leto 1936. Rodoslovje kraljevskega doma — Podatki o letu, solncu in luni — Državni in zapovedani cerkveni prazniki — Vremenski ključ — Koledar — Večni gregorijanski koledar — Domnevno vreme za leto 1936 — Kakšno naj bo naše delo v letu 1936. — Obrtni vestnik — Pomen posmrtniškega zavarovanja za obrtnika — Naš naraščaj

je dobro preskrbljen — Novi obrtniški davčni odbori — Novi reklamacijski odbori — O pridobitini, pritožbah, davčnih prošnjah itd. — Davek na neoženjene osebe — O zastaranju pravic — Dimnikarski predpisi — Nekaj navodil o politiranju — Nekaj navodil o luženju lesa. — Omarice s potrebnimi za prvo pomoč v nezgodi — Kako se gospod pravilno oblači — Praktični migljaji obrtnikom — Iz tehnike — Odstranjevanje madežev — Računanje z ulomki in geometrija — Razne merilne enote — Kako se izračuna kubična mera okroglih debel — Koliko je preteklo od enega datuma do drugega — Računanje obresti — Upravna razdelitev Jugoslavije — Poštne pristojbine in kolekovanje listin — Konzulati — Železniška tarifa in vozni redi — Oglasi — Lastnik koledarja — Naslovi.

Pavšalna pridobitina malih obrtnikov

Nekatere davčne uprave v dravski banovini so pri odmeri pavšalne pridobitine upoštevale vajence kot pomočnike, od katerih števila je odvisna višina pavšala. Tako je n. pr. postopala davčna uprava v Radovljici. Čim je narodni poslanec g. Mohorič doznal za to prakso, je takoj interveniral v ministrstvu financ in je davčni oddelek tega ministrstva na njegovo inicijativo te dni izdal pojasnilo, da se imajo po določbah čl. 59. pravilnika k zakonu o neposrednih davkih smatrati za male obrtnike samo tisti obrtniki, ki delujejo v krajih iz čl. 37/3 zakona o neposrednih davkih (zunaj mestnih, kopalških in letoviških okolišev in izven sreskih sedežev) in ki se razen svoje obrti ne bavijo z nikakim trgovskim poslovanjem ter ne delajo z več kakor z dvema pomočnikoma. Za pojem **malega obrtnika** so torej potrebni vsi trije navedeni pogoji; če manjka le den izmed njih, izgubi obrtnik pravico do pavšalnega

obdavčenja. To pojasnilo naglašja, da bo davčna uprava vsak posamezni primer posebej proučila. Pojasnilo govori zlasti o tem, kdo se smatra za pomočnika. **Pomočnik je samo kvalificiran delavec**, ki je dosegel višjo stopnjo izobrazbe, do katere pride z izpopolnitvijo pogojev, ki jih odreja obrtni zakon. Če kateri obrtnik iz krajev po čl. 37/3 obratuje z dvema pomočnikoma in vajenci ali kakšnimi drugimi nekvalificiranimi delavci, s tem ne izgubi pravice do pavšalnega obdavčenja in se ima smatrati za malega obrtnika, **ker vajenci in dninarji ne prihajajo v poštev kot kvalificirani delavci**.

V boljše razumevanje navajamo, da spadajo med kraje po čl. 37. odst. 3. zakona o neposrednih davkih vsi kraji na kmetih, zunaj mestnih, kopalških in letoviških okolišev, ki nimajo preko 5000 prebivalcev in niso sedeži srezov.

katerih so izdelovali poleg domačega platna tudi fino platno, ki so ga poleg čipk prodajali večinoma v Italijo. Kranjska je imela samo za tako blago nad 400.000 goldinarjev dobička na leto.

Slamnikarska obrt se je najprej udomčila v Ihanu, nato pa v Domžalah, Trzinu in Mengšu, odkoder se je razširila po vsem kamniškem okraju. Kranjske slamnike so nosili celo na Dunaju. Slamnikarstvo je bil sprva izključno slovenska domača obrt, šele leta 1838. se je naselil v Domžalah prvi Tirolec in pričel s tem obrtom delati v večjem obsegu. Ko so v poznejših desetletjih uvedli stroje, je to dovedlo do popolne industrializacije tega nekdanjega cvetočega domačega obrta, le ponekod je še borno živo taril. — **Domače sukno in raševino** so v oni dobi izdelovali okoli Tržiča, Radovljice, Lesc in Bleda. **Usnjarstvo** je bilo razvito v Ljubljani, Višnji gori in Ložu; na Gorenjskem pa v Kamniku, Tržiču in na Jesenicah. **Nogavice** v raznih barvah so pletli na Gorenjskem pa tudi v Višnji gori. V Stražišču so izdelovali **sita** iz žime. V železnikih, Kamni gorici in Kropi je bilo zelo razvito **fužinarstvo**. Želje in ostalo železnino so izvažali v Italijo. V Ljubljani pa tudi zunaj na kmetih so izdelovali **volneno blago, flanelo in loden** iz ovčje volne. Škofja Loka pa je še vedno prednjačila v izdelovanju platna. Francozi so se zelo zanimali tudi za naše rudnike, pred vsem za **idrijski živosrebrni rudnik**, kjer je bilo leta 1809. zaposlenih že 1200 rudarjev. Ta rudnik je donasal v francoski dobi pol milijona frankov letnega čistega dobička. Nadaljnji procvit in

Manifestacije Obrtniškega tedna

Ljubljana

V nedeljo, 7. t. m. dopoldne, se je v Delavski zbornici vršilo dobro obiskano manifestacijsko zborovanje Zdrženja čevljarjev za sodni okraj Ljubljana. Številne zborovalce in delegate, med drugimi g. Brozoviča v zastopstvu banske uprave, g. M. Krapeža za TOI in druge je pozdravil predsednik g. Perdan. Nato je podal obširen referat o prizadevanjih in borbi združenih čevljarjev za svoj obstanek. Obžaloval je, da so doslej vse njihove prošnje in pritožbe, posebno proti Bati ostale brezuspešne. Nasprotno: Bati se izdajajo nova dovoljenja, tako da ima danes že 500 podružnic. Kar je bilo doseženega proti popravilnicam je brez pomena, ker se popravilnice Bate vodijo večinoma dalje pod drugim imenom. Nadalje je apeliral na merodajne oblasti, da vendar že pristopijo k zaščiti domače čevljarske in usnjarske obrti.

G. Eržen je pozval vse navzoče zbrane čevljarje k slogi, kajti le v složnem enotnem nastopu bo naša moč večja. Prečitano je bilo pismo poslanca g. dr. Fuxa, v katerem zagotavlja vso pomoč.

Predsednik združenih čevljarjev iz Maribora, g. Krajcer je orisal razmere mariborskih čevljarjev in pozival k nadaljni vztrajni borbi.

O delu centralnega odbora, ki šteje 11 odborov in 287 pododborov je poročal g. Ložar; o položaju čevljarjev v litijskem srezu pa g. Krenčič. Ob zaključku je bila sprejeta soglasno daljša resolucija, v kateri se zahteva:

1. Določi naj se davčna komisija, ki bo zakonito in brez privilegijev izvajala davčno prakso.

2. Naj se maksimira produkcija, ki bodi pod kontrolo komisije zastopana po naši zbornici.

Zgodovinski razvoj slovenske obrtnosti

(Nadaljevanje 8. številke.)

Guverner Ilirije, maršal Marmont, se je posebno trudil, da bi v ilirskih provincah dvignil **domačo obrt**, to pred vsem zaradi celinske zapore. Že leta 1811. je bila ustanovljena v Tržiču tvornica za kose in nože. Istega leta je ustanovila francoska vlada 100 brezplačnih mest na francoskih obrtnih šolah za slovenske obrtniške vajence, ki bi se hoteli izpopolniti v svojih obrtnih strokah. Tamkaj so se učili poleg francoskega jezika tudi obrtnega risanja, kovinarstva, umetnega ključavničarstva itd. Prvi gojenci so bili zelo slovesno sprejeti. Vsako leto se je izšolalo po 20 gojencev, ki so se bili sedem do osem let pripravljali v zavodu vsak za svojo obrt. Tukaj so se izučili za umetne mizarje, ključavničarje, kolarje, kovače, livarje, pozlatarje, tkalce itd. Ko je francoska oblast v Iliriji prenehala, je prenehal tudi obisk slovenskih obrtnih vajencev v francoskih umetno-obrtnih šolah. Slovence, predvsem Kranjce, je sililo siromašno poljedelstvo, da so se oprijeli domačega obrta. V začetku 19. stoletja je živel tretjina kranjskega prebivalstva od obrta. Izdelovali so leseno robo, sita, slamnike, usnje, čipke, platno itd. V izdelovanju domačih obrtnih predmetov so Kranjci daleč prekašali svoje nemške sosede. Tako so bili n. pr. v koroških tkalnicah uslužbeni večinoma le Kranjci. Na Gorenjskem je predla vsaka družina, tudi hlapci in dekletke. Ženske so predle, moški pa tkali. Samo na Gorenjskem je bilo v tej dobi nad 800 statev, na

ugodni razvoj obrta v oni dobi pa so zaustavile nesrečne Napoleonove vojne. — Francozi so ustanovili v Ljubljani **umetno-obrtno šolo** z mizarjskim, stavbarskim in ključavničarskim tečajem. Ravnatelj te šole je bil naš prvi pesnik **Valentin Vodnik**. O razmerah domačega obrta v tej dobi nam poroča Hoff v svojem »**Gemälde von Krain**« (Podoba Kranjske) nastopno: »Po vsej Kranjski se je izdelovalo zelo mnogo platna in čipk. Vsak kmet je bil tkalec, vsaka kmetica je predla in izdelovala čipke. Po vsej deželi so se bavili s suknom, volnenimi nogavicami, usnjem, izdelovanjem lesa, kuhinjske posode, igrač, slamnikov in sit. Nad 100.000 ljudi si je s takim delom služilo svoj kruh. Tretjina vseh Kranjcev je torej živel od obrta.«

Francozi so bili premalo časa gospodarji slovenskih dežel, da bi do kraja izvedli svoje upravne reforme, med njimi tudi obrtno. Pa tudi po odhodu Francozov, v dobi reokupacije Ilirije po Avstrijcih, se v tem pogledu ni nič storilo, pa tudi nič izpremenilo. Avstrijska vlada je že proti koncu 18. stoletja znatno omejevala moč in oblast obrtnih zadrug in kolikor mogoče ovirala njihovo neodvisnost. Saj smo videli, da so bili mojstri, včlanjeni v zadrugah, le malo prenatanični v tem, koga so sprejeli medse. Mojstrska pravica se je podedovala le od očeta na sina ali zeta itd., torej vsekakor predpravica, ki ni mogla trajno obveljati.

Že pred prihodom Francozov v naše kraje ni avstrijska vlada preveč ščitila združenih obrtnih privilegijev, Francozi so jih pa popolnoma odpravili. Ko so pa ti za trajno

3. Naj se ugotovi, da je bilo Bati izdano dovoljenje za gumijaste izdelke in ne za usnjena obuvala.

4. Obrtna oblast I. stopnje naj ima edino kompetenco dovoljevati ustanavljanje Batinih podružnic.

5. Naj se uredba ministrskega sveta z dne 3. VIII. 34. pravilno izvaja.

6. Obrtne oblasti I. stopnje so dolžne pravilno postopati po obrtnem zakonu, zlasti glede reklame itd.

Maribor.

Nič manj učinkovito kot lani so proslavili tudi letos mariborski obrtniki svoj Obrtniški teden. I. decembra je bila razdelitev denarnih nagrad in diplom pomočnikom in vajencem, ki so bili odlikovani za svoje izdelke razstavljene na Mariborskem tednu. V Gambrinovi dvorani se je ob navzočnosti podpredsednika mestne občine vršilo slovesno zborovanje, katerega je vodil g. A. Krajcer. Pozdravil je vse navzoče in prečital pismo vladike lav. škofije g. dr. I. Tomažiča. Govorili so g. Krajcer o rokodelstvu kot temelju narodnega blagostanja, g. Reicher o obrtniku kot davkoplačevalcu. Slednji je podčrtal škodljivo konkurenco trgovcev, ki uničujejo obrt.

Zborovalce je pozdravil v imenu mestne občine g. F. Žebot. Poudarjal je, da je sedanja mestna občina uvidela važnost obrtništva, kar je razvidno iz sestave občinskega sveta. H koncu je želel popolno soglasje v vseh skupnih vprašanjih med mestnim zastopstvom in mariborskim obrtništvom. G. Šaveder iz Tezna je govoril v imenu okoliških obrtnikov.

Mariborski obrtniki so zaključili svoj praznik z lepo uspelim družabnim večerom, ki se je vršil v soboto, 7. t. m. pri Gambrinu.

Celje

Na dan Zjedinjenja so se zbrali celjski obrtniki v prostorih Obrtnega doma, da tudi oni manifestirajo in dajo javno du-

ška svojim težnjam. Dvorana Obrtnega doma je bila polna zavednega obrtništva. Predsednik krajevnega odbora za Obrtniški teden v Celju g. Košir je otvoril zborovanje ter pozdravil zborovalce in predstavnike oblasti: župana mestne občine celjske g. Mihelčiča, zastopnika sreskega načelstva g. Svetino, zastopnika Okrožnega in sreskega sodišča v Celju gg. dr. Dolničarja in Verliča, zastopnike šol ter drugih javnih uradov.

Besedo je dobil nato glavni govornik na zborovanju g. Lečnik, ki je orisal težki in nevzdržni položaj obrtniškega stanu. Izvajanja je zaključil s pozivom na merodajne faktorje, da je treba obrtništvu nujno priskočiti na pomoč, ker bo sicer prepozno. Nato je bila prečitana vdanostna brzojavka Nj. Vel. kralju, katero je zbor poslušal stoje. Poslana je bila soglasna resolucija ministru za trgovino in industrijo ter banu dravske banovine.

H koncu te krasne obrtniške manifestacije se je predsednik g. Košir zahvalil za številno udeležbo ter prosil vse navzoče predstavnike oblasti za pomoč. Pozval je vse zborujoče obrtnike, da vsak po svoji moči pripomore obrtniškemu stanu do večje veljave, ki mu po vsej pravici gre. Povdarjal je, da je največja podpora današnjega obrtnika enotna močna nepolitična organizacija, katera se more edino uspešno boriti za pravice obrtništva. Nepotrebno in škodljivo je cepljenje obrtniških vrst, ki silno razjeda in onemogočuje obrtniški pokret. Obrtništvo, bodisi v enem ali drugem taboru, ima iste težnje in iste potrebe, zato mu je mesto samo v skupni, močni in nadstrankarski obrtniški organizaciji. Taka organizacija bo edina sposobna za borbo v današnjih težkih časih, ki jih preživlja obrtništvo.

Po teh besedah je g. predsednik zaključil uspelo manifestacijsko zborovanje.

(Nadaljevanje poročila prihodnjič.)

odšli iz Ilirije, so se obrtne zadruge nadejale, da bo avstrijska vlada odpravila od Francozov ustanovljeno obrtno svobodo; zahtevale so, naj se jim vrne nekdanja veljava. Vendar, kakor avstrijska vlada ni izpreminjala marsikatere ostale francoske nove uredbe, tako se tudi ni hotela dotakniti obrtne svobode, tem bolj, ker je bilo prebivalstvo, razen meščanstva in deželnih stanov, z njo zadovoljno, saj so se cene obrtnih izdelkov izdatno znižale. V ostalih slovenskih pokrajinah, na Koroškem in Štajerskem, so obrtne zadruge sicer še ostale v veljavi, toda nikakor niso imele več tistega ugleda in moči kakor poprej. Kot namomestilo za stare obrtne cehe je vlada dovoljevala in podpirala dobrodelna in verska društva pod nadzorstvom javnih oblasti. Čim bolj se je v novi dobi razvijal promet, tem bolj je propadalo obrtno zadrugarstvo. Delovanje in pomen zadrug je bil večinoma v tem, da so skrbele za svoje bolne člane in potujoče obrtne pomočnike. Ko pa je skozi naše dežele stekla še železnica, je ta uvedla v naše kraje zunanje cenejše blago in veliko konkurenco, s katero so se domači obrtniki le težko borili. Leta 1850. je bila ustanovljena v Ljubljani trgovska in obrtna zbornica.

Z odhodom Francozov iz Ilirije je prenehala tudi od njih ustanovljena umetno-obrtna šola, kjer so uživali tudi obrtni vajenci svojo izobrazbo. Avstrija pa je tudi v tem pogledu slaba naslednica in je prav po mačehovsko skrbela za obrtno izobrazbo. Obrtni vajenec je imel praktično učenje pri svojem mojstru, poleg tega pa se je šolal

tudi v teoretičnih predmetih. Ta pouk se je vršil na takratnih tako imenovanih »glavnih« šolah. Obrtni vajenci so se učili v nedeljskih tečajih računstva, geometrije, stavbarstva in risanja. Leta 1816. pa se je vendar ustanovila iz teh tečajev mehanično-tehniška šola, ki se je pozneje preobrazila v obrtno-industrijsko šolo. Tudi dekleta so se poučevala v ženskih ročnih delih. Na Štajerskem je zelo pospeševal obrt nadvojvoda Ivan. V ta namen je ustanavljal muzejske zbirke in strokovne knjižnice ter prirejal strokovna predavanja. Tako se je vsestransko trudil, da bi dvignil domačo obrt in prebivalstvu pomagal do boljšega gmotnega stanja. Leta 1837. je bilo ustanovljeno »Društvo za pospeševanje in podpiranje industrije in obrta v Notranji Avstriji«. Društvo je imelo namen, pospeševati obrt ter industrijo na Kranjskem, Primorskem, Koroškem in Štajerskem z gmotnim in moralnim podpiranjem obrtnikov s prirejanjem razstav in predavanj, s snovanjem knjižnic, šol. itd. Društvo je uspevalo in napredovalo izredno naglo in dobro. Na pobudo predsednika nadvojvode Ivana so izšle leta 1843. pri nas »Kmetijske in rokodelske novice«, ki jim je bil dolga leta urednik Janez Bleiweis. Leta 1844. pa je bila otvorjena v Ljubljani v veliki dvorani stare redute ob navzočnosti cesarja in cesarice obrtna razstava, na kateri je pokazalo okrog 200 domačih obrtnikov svoje obrtne izdelke.

V prvi polovici 19. stoletja industrija še ni bila tako razvita kakor dandanes, zato so se prebivalci slovenskih dežel v velikem številu pečali z domačim obrtom, ki jim je

Obvestila

* Imenovanje novega banovinskega sveta je bilo razglašeno. Razen dr. Sajeveca iz Kočevja, so bili vsi dosedanji člani banovinskega sveta razrešeni in imenovani novi.

* Minister za socijalno politiko in narodno zdravje je z dnem 26. novembra razrešil dolžnosti dosedanje redne člane ravnateljstva OUZD v Ljubljani in imenoval nove. Pri tem je delodajalska skupina bila močno prikrajšana na svojem obrtniškem zastopstvu.

* Kr. banska uprava Dravske banovine je odobrila proračun Zbornice za TOI v Ljubljani za poslovno leto 1936 s preliminarnimi dohodki Din 3,316.000 ter 3,293.372 Din izdatkov, torej z Din 22.628 rezerve. Odobrena je tudi 8% doklada od osnovnega davka za kritje zborničnih potrebščin, plačljiva v roku davčnega predpisa.

* Trgovinska zbornica v Beogradu je v nedeljo 8. t. m. slovesno proslavila svojo 25 letnico. Za ljubljansko Zbornico za TOI se je udeležil proslave predsednik Ivan Jelačin.

* Izpiti za zidarske, tesarske, kamnoseške in vodnjakarske mojstre se bodo vršili januarja 1936. Pismeni izpit prične 3. ustmeni pa 9. januarja. Prijave je vložiti preko pristojnih združenj na Zbornico za TOI v Ljubljani, Beethovnova 10. najkasneje do 19. t. m. skupno z ispričevali o obči izobrazbi in znanju.

* Te dni je praznoval ugleden član naše obrtniške družine v Kamniku, kolarski mojster g. France Stare 60 letnico. Naprednemu obrtniku in zavednemu stanovskemu tovarišu kličemo še mnogo let!

* V Mariboru je bilo v novembru brisanih 13 obrti, javljenih 13, med zadnjimi 6 gostilniških obratov.

* XII. tradicionalni obrtniški ples Obrtniškega društva v Ljubljani se bo vršil dne 1. februarja 1936.

še vedno donasal lep zaslužek. Na Kranjskem so skoro v vseh vaseh tkali, ženske so predle in delale čipke. Poleg tega so kmetje izdelovali tudi razno sukno, usnje, lesene izdelke, lončevino, kuhinjsko posodo i. t. d. Platnarstvo je bilo še vedno močno razvito v škofjeloški okolici, v Mirenski dolini in deloma na Notranjskem. Na Koroškem se je lepo razvilo pridelovanje lodna, ki se je pozneje razširilo iz domačega obrta v velika industrijska podjetja. V Idriji je cvetelo klekljanje čipk, ki je prinašalo domačinom prav lepe dohodke; čipkarstvo pa je bilo zelo razvito tudi na Koroškem. V mnogih krajih po Kranjskem so ljudje pletli slamnate kite, ki so iz njih v Domžalah in sosednih krajih izdelovali slamnike, zlasti mnogo tako imenovanih florentincev. Tudi v ribniški dolini in kočevski okolici je še vedno cvetela domača obrt: izdelovanje raznega lesenega in lončenega kuhinjskega orodja, ki se je prodajalo daleč okrog po svetu. Usnjarstvo je bilo močno razvito v Tržiču, na Jesenicah, v Škofji Loki in na Mirni na Dolenjskem. V Mirnu pri Gorici pa je prav dobro uspeval že v oni dobi čevljarški obrt, ki ga je tamkaj uničila šele svetovna vojna. S krznarstvom se je pečalo prebivalstvo kamniškega okraja, kože so izvažali celo v inozemstvo. V zvezi z zelo cvetočo žitno trgovino je bil v naših krajih zelo razvit tudi mlinarski obrt. Mleči pa niso mlinarji le domačega žita, temveč tudi banaško žito. Moko so poleg žita nato izvažali in prodajali v Trst in ostale primorske luke. Na kmetih je bila razglašena »mlinska svoboda«, t. j. vsak kmet je smel dajati mlet svoje

* Pri Upravi policije Cetinje se vrši dne 20. t. m. ofertalna licitacija za dobavo obleke za stražnike.

* Popravila v konjušnici kasarne kralja Petra II. v Škofji Loki se bodo oddajala potom ofertalne licitacije dne 27. decembra v pisarni refer. inženjer. štaba dravske div.

* Preminul je naš tovariš, načelnik združenja obrtnikov konjuške stroke g. Joras Matej. Obrtništvo mu bo ohranilo trajen spomin.

* Zadržno tvornico usnja nameravajo ustanoviti novosadski čevljarji.

* Ptujski mestni svet z g. Jeršetom kot županom na čelu je ban dravske banovine razrešil dolžnosti ter imenoval župana odvetnika dr. Remca, za podpredsednika pa trgovca Cvikla.

Trgovsko bolniško in podporno društvo je proslavilo v nedeljo, 15. t. m. stoletnico društvenega obstoja. K tako lepemu jubileju in uspešnemu delovanju naše iskrene čestitke.

* Maribor ima za l. 1936 razpisano 6 milijonov 570.000 Din na pridobitni, 644.274 na splošni prometni davek, 284.202 na skupen davek ter 30.773 Din na luksuznem davku.

* Obrtniška zbornica v Sarajevu bo imela volitve tudi v 2. polovici meseca marca. Voljenih bo 27 zborničnih svetnikov, in sicer mesto Sarajevo 12, ostalih 15 pa drugi okraji.

* Novosadska Trgovska, ind. in obrtniška zbornica je razpisala volitve za 15. marec prihodnjega leta. Za predsednika glavnega volilnega odbora je določen predsednik trg. odseka Vel. Vujić.

* Poslovodja tvrdke Tekstilna industrija d. d. Varaždin — prodajalnice v Celju g. Vrečič Karol, je bil s tuk. razsodbo z dne 6. decembra 1935, štev. 8895-1935 obsojen ra-

di prekrška § 141-1 v zvezi s § 136-1 in 9-2 ob. z. v smislu § 398 t. l. navedenega zakona na globo Din 4000 (reci: štiritisoč dinarjev) v prid fonda za podpiranje strokovnih šol dravske banovine, v slučaju neizterljivosti pa na 30 (trideset) dni zapora.

Obenem je bil po čl. 52. taks. zakona obsojen na kazensko takso v iznosu Din 150.—

ZANATSKA BANKA

kraljevine Jugoslavije A. D., podružnica Ljubljana
Telefon štev. 30-20

Podeljuje obrtnikom in obrtnim podjetjem menična posojila, kredite na tekoči račun, posojila na zastavo državnih vrednostnih papirjev, delnic Narodne in Priviligirane Agrarne banke,

Sprejema vloge na hranilne knjižice in tekoči račun, katere izplačuje brez omejitev.

Interesenti dobe informacije ustno in pismeno pri:

ZANATSKI BANKI KRALJEVINE JUGOSLAVIJE A. D.,
PODRUŽNICI V LJUBLJANI — GAJEVA UL. 6.

Kreditno društvo

MESTNE HRANILNICE LJUBLJANSKE

dovoljuje posojila na menice
in kredite v tekočem računu vsem
kredita zmožnim osebam in tvrdkam

žito v katerikoli mlin je hotel. Z lončarstvom, ponekod v večjem, drugod v manjšem obsegu so se pečali na Kranjskem v Šmartnem pri Ljubljani, v Komendi, Ljubnem, Ribnici in v kočevski okolici; na Štajerskem pa v mariborski okolici, v Ptujju in Slovenski Bistrici. Baron Žiga Zojs je uvedel pri nas tudi žganje porcelana. Delavnice so bile v Ljubljani in Kamniku ter so prodajali fajančne izdelke po Kranjskem, Primorskem in Hrvatskem. Že v 19. stoletju so obratovale na Kranjskem steklarne v Zagorju ob Savi in na Javorniški gori pri Cerknici, odkoder se je prodajalo steklo v Trst in na Reko. Na Štajerskem pa so bile znane v oni dobi steklarne v Trbovljah, Svetini pri Celju, Dramljah, Žusmu in pri Sv. Lovrencu na Pohorju. Tudi odtod so prodajali stekleno blago v Italijo. V Ljubljani sta bili dve rafineriji za sladkor, ki sta pa obe pogoreli, druga leta 1858. Najstarejše papirnice v slovenskih deželah so bile na Fužinah pri Ljubljani, v Radečah, Žužemberku, Goričanah pri Medvodah in v Ajdovščini na Goriškem. Nikakor ne smemo prezreti ogljarstva kot domačega obrta, ker je donajalo dober zaslužek tako ogljarjem kakor tudi kmetom, ki so prodajali les. Na Koroškem (v Borovljah) je dobro uspelo puškarstvo, kjer pa so izdelovali tudi železno kuhinjsko posodo in razno kmetijsko orodje, zlasti kose. Na Kranjskem je začetkom 19. stoletja še vedno cvetel železarski obrt na Jesenicah in na Savi, v Bohinju, Kamni gorici, Kropi in Železnikih, pa tudi v Tržiču, pri Kamniku in v Litiji, kjer so v obrtnih delavnicah kovali železno

pločevino, nože, kose, srpe, žeblje, žice, železna kladiva, motike ter razno železno, pa tudi bakreno posodo. Zlasti naše domače kose, ki so jih kovali za razne pokrajine raznovrstne, so bile dobro znane in cenjene daleč okrog po svetu. Ker se je začelo inozemstvo zanimati za izdelovalce kos, jim je avstrijska vlada strogo zabranjevala izselitev. Kako razvita je bila obrtnost v prvi polovici 19. stoletja, kaže dejstvo, da je bila leta 1834., torej pred 100 leti, na Štajerskem nad 30.000 obrtnih podjetij.

Avstrijska vlada je leta 1852. odprla državne meje tujim obrtnim izdelkom z nizko carino. Poprej je visoka carina zabranjevala uvoz tujega blaga. Takrat je bila ugodna doba za domače tovarnarje, mali obrtnik pa je zaostajal. Sploh je takrat nedostajalo domačih delavcev. Čim pa je bila odprta državna meja, se je vnel hud konkurenčni boj z inozemskim obrtom. V tem boju pa so zmagali tujci nad domačinom zaradi večje podjetnosti, večjega kapitala, pa tudi zaradi višjega strokovnega znanja. Leta 1859. je vlada še izdala zakon o obrtni svobodi, ki je pometel zadnje ostanke zadržnih svobodščin, odpravil zadržno dolžnost in dovoljeval vsakomur svobodno izvrševanje obrta. S tem zakonom je hotela vlada pospeševati domačo obrtno podjetnost; ustanovila je tečaje za obrtne vajence in se je tudi pri novih učnih načrtih realnih šol ozirala na obrtniške potrebe. A vse to ni zadoščalo za povzdigo obrta, pred vsem zato ne, ker so obrtniki le težko dobili kredit. Uspeha pa ni bilo nobenega, v nekaterih obrtnih strokah se je pojavilo

celo nazadovanje. Železnice so vzele zaslužek kovačem, ker so izostali vozniki. Železninarski obrt je občutno nazadoval, odkar so uvažale železnice tuje železo, je ponehal izvoz v Italijo. Propadanje železninarskega obrta so najhuje občutili oni kraji, ki so poprej ob njem najbolj živeli, n. pr. Železniki, Kamna gorica in Kropa.

Slovensko obrtništvo se je v svojem zgodovinskem razvoju omejevalo skoro izključno na domači mali obrt, ki je nekdanje cvetel, pozneje pa polagoma shiral. Vsakdanje življenje skromne slovenske vasi je bilo polno poezije in je s svojimi, četudi majhnimi potrebami zelo pospeševalo domači obrt. Na kmetih so v domači hiši izgotavljali predmete za domačo rabo. V takem izdelovanju se je spajal s praktičnim in spretnim delom tudi dober okus ter se je na ta način razvila narodna umetnost. Slovenski domači obrt je v tem pogledu pogosto hodil svojo pot in ustvarjal premnogo lepih, okusnih in izvirnih izdelkov. Ti niso služili le domačim potrebam, temveč jih občuduje domače in tuje, strokovno umetnost poznavajoče oko. V raznih javnih in zasebnih zbirkah in muzejih se tudi tujci čudijo spretnosti in samoraslosti naših domačih obrtnikov in strmijo, do kolike stopnje se je povzdignil narod, četudi poprej tuji državni gospodarji niso hoteli uvideti slovenske nadarjenosti, hrepeneče po višji strokovni izobrazbi.

*

V spomin svojemu očetu, obrtniku, ki je s svojimi žuljavimi rokami in velikimi žrtvami vzgojil sedem otrok. R. D.